

Маринушкін А. Г.,

*аспірант кафедри публічного управління та економіки
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ЗНАЧЕННЯ РІШЕНЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що наслідки впливу рішень Конституційного Суду можуть проявлятися не лише у покращенні формуванні та перспективного розвитку держави на демократичних та правових принципах, але й у активізації будь-яких процесів у економічній, політичній та соціально-культурній системі в країні. Водночас рішення Конституційного Суду можуть мати і негативний ефект – перешкоджати вище перерахованих процесів та погіршувати ефективність державного управління в Україні. Тому дана проблематика вимагає більш ґрунтовнішого дослідження етапів становлення громадянського суспільства та демократичного розвитку держави, а також визначення їх взаємозв'язку з роботою та рішеннями Конституційного Суду України.

Роль Конституційного суду у державному управлінні в Україні досліджували такі науковці як К. Бабенко, Ф. Веніславський, М. Козюбра, П. Комар, О. Скакун, В. Скомороха, М. Тесленко та Т. Цимбалістий.

Конституційний Суд України окрім тлумачення Основного Закону вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та інших нормативно-правових актів України, та має інші повноваження відповідно до Конституції України. КСУ визначає норми закону, іншого правового акту такими, що відповідають (не відповідають) принципу верховенству права. Такі конституційні принципи як принцип верховенства права та принцип захисту прав людини перебувають у системному взаємозв'язку між собою та втілені в нормах Конституції України, якими, зокрема, визначається право судовий захист [4].

Виходячи з суто нормативного тлумачення Конституційного Суду, можемо зазначити, що відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII, Конституційний Суд України є органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання

про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України [5].

Конституційний Суд України приймає рішення і дає висновки у справах щодо:

1) конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту в межах, визначених статтями 111 та 151 Конституції України;

4) офіційного тлумачення Конституції та законів України. По суті, ці положення закону чітко спираються на конституційні приписи викладені в статтях 147 та 150 Конституції України [1].

Досі в наукових колах не можуть дійти згоди стосовно правильності віднесення Конституційного Суду України до тої чи іншої гілки влади. Скажімо, на думку В. Скоморохи, конституційний суд у загальній свідомості сприймається насамперед як специфічна наглядова інстанція, яка стоїть над всіма іншими органами державної влади [7, с. 48].

Схожої думки дотримується Ф. Веніславський, який пише, що головною функцією Конституційного Суду України, як контрольно-наглядового органу є вирішення питань про відповідність законів та інших правових актів Конституції України та її офіційне тлумачення [2, с. 131].

Поряд з цим можна навести й інші аргументи низки відомих на визнаних в Україні фахівців, які вважають Конституційний Суд України невід'ємною частиною судової влади. Тут можна згадати позицію М. Козюбри, який послідовно й аргументовано доводить, що ми маємо відносити конституційний суд не до окремої контрольно-наглядової влади (можливість існування якої цей науковець жодним чином не заперечує), а до судової гілки державної влади [3, с. 26].

На цих же позиціях стоїть О. Скакун. Не заглиблюючись далі в ці питання (адже вони вже ставали предметом уваги автора), зауважимо лише на тому, що попри визнання необхідності органів конституційної юрисдикції в процесі функціонування державної влади, у дослідників, тим не менш, немає загальної спільної позиції стосовно

того, в чому саме полягає важливість та значущість тієї ролі, яку вони відіграють [6].

Як відомо, акти Конституційного Суду України є самодостатніми, тобто такими, що є обов'язковими, остаточними, мають пряму дію і для набрання чинності не потребують підтвердження чи дублювання з боку будь-яких органів державної влади. Обов'язок виконання рішення Конституційного Суду України є вимогою Конституції України (ч. 2 статті 150), яка має найвищу юридичну силу щодо всіх інших нормативно-правових актів (ч. 2 статті 8). Відповідно ж до ст. 69 Закону «Про Конституційний Суд України», обов'язковими до виконання рівною мірою є рішення і висновки Конституційного Суду України [9, с. 27].

Виконання актів Конституційного Суду України є однією з проблем функціонування інституту конституційної юрисдикції. Пов'язано це з незавершеністю, недосконалістю відповідного правового регулювання і відсутністю чіткого механізму реалізації рішень і висновків Конституційного Суду України. В підсумку складається ситуація, коли ці акти є обов'язковими, але не мають ніякої реальної примусової сили, крім сили свого власного авторитету [8, с. 332].

Для виходу з такої ситуації пропонуються різні варіанти внесення змін до законодавства: надання самому Конституційному Суду відповідних повноважень з контролю і реагування на порушення чи невиконання його актів (сьогодні він таких повноважень не має), створення спеціального органу, покладення відповідних обов'язків на вже існуючі державні органи, запровадження конституційно-правової відповідальності за невиконання чи перешкоджання виконанню актів Конституційного Суду України і т. д. [9, с. 28].

Беручи до уваги все вище наведене можна дійти висновку, що рішення Конституційного суду володіють важливим значенням для ефективності державного управління, а також для подальшого розвитку теорії кримінального та кримінально-процесуального судочинства в Україні. Анулювання Конституційним Судом України рішень, які суперечать прийнятій Конституції України, дозволяє покращити якість вітчизняної законодавчої бази, виконання юридичних принципальних положень передбачуваності, верховенства закону і пропорційності, забезпечити ефективний захист суспільних прав, а також набуває дуже важливого значення для наступного покращення ефективності судового розгляду за рахунок додержання оптимальних термінів судового розгляду і забезпечення єдності судового досвіду. Рішення Конституційного Суду України можна вважати своєрідним регуляторним чинником, який впливає на ведення кримінально-процесуальної

роботи, а також доволі важливим інструментом для усунення недоліків у кримінально-процесуальній законодавчій базі України.

Список використаних джерел:

1. Бабенко К. А. Конституційний Суд України і його роль у забезпеченні верховенства Конституції. URL: <https://baas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/257-konstitutsijnij-sud-ukrajini-i-jogo-rol-u-zabezpechenni-verkhovenstva-konstitutsiji.html>

2. Веніславський Ф. Конституційний Суд України в механізмі забезпечення стабільності конституційного ладу. *Вісник Конституційного Суду України*. 2010. № 2. С. 130–137.

3. Козюбра М. Принцип верховенства права і конституційна юрисдикція. *Вісник Конституційного Суду України*. 2000. № 4. С. 24–32.

4. Комар П. А. Роль судової правотворчості в утвердженні принципу верховенства права : дис. ... доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Вінниця, 2021. 242 с.

5. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

6. Скаун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. К. : Алерта, 2011. 524 с.

7. Скомороха В. Правові форми участі Конституційного Суду України у законотворчості. *Вісник Конституційного Суду України*. 2006. № 1. С. 47–75.

8. Тесленко М. Судебный конституционный контроль в Украине : монография. К. : Ин-т государств и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, 2001.

9. Цимбалістий Т. Реалізація актів Конституційного Суду України. *Вибори та демократія*. 2008. № 1(15). С. 25–29.